

RIITTA PIRILÄ

Katselin kesäkuussa 2014 Kitsiputoukselta Kilpisjärveä ja rautua jahtaavia uisteli-joita. Ajattelin, että olisipa hienoa päästä uistelemaan upealle järvelle suurtuntureiden syliin. Oma uistelukokemukseni vain rajoittuu Inarijärvelle ja taimenen pyyntiin. Kalakaverini Inaritrollin Leo Karjalainen on Sevettijärven rautujen kanssa hyvä tuttu ja innostui heti ehdotuksestani lähteä tapaamaan Yliperän kaloja. Ja mikäs sen parempi ajan-kohta mennä Kilpisjärvelle raudun pyyntiä opettelemaan kuin Tosirautu-uistelukisa.

Uusi järvi lienee aina mielenkiintoinen ja haastavakin paikka kalastajalle. Missä kalat ja millä ne saa veneeseen ja puntarille?

"Alajärveltä ja ei ainakaan kaivosta", sanoi saamelainen mökkinaapurini keväällä. Ohje oli varsin täsmällinen, mutta soitin kuitenkin ystävälleni Sirénin Sepolle, joka oli Kilpisjärvellä käynyt ja tosirautuja saanut. Ja tietysti Seppo miellyttävään tapansa opasti ja neuvoi minua, ja antoi vielä parhaat ottipelinsä lainaan.

Leo puolestaan tiesi miten Sevettijärven rautuja saadaan, joten ehkä Kilpisjärvellä kelpaisi samat pellit.

Kilpisjärvi sijaitsee Suomen peukalossa vain 50 kilometrin päässä Jäämerestä. Mahtava Saanatunturi reunustaa järveä idässä ja luoteen-pohjoisen puolella Pältsä ja Paras nousevat korkeuksiin.

Olettehan lukeneet tarinan Kilpisjärven synnystä? Jos uistelet Yläjärven pohjoisosissa, voit nähdä upean Kitsiputouksen eli Mallan kyöneleet.

Ensimmäinen ilta järvellä kisaviikon maanantaina olikin lähinnä maisemien ihailua sekä Yläjärven ja Alajärven välisen salmen läpi ajamisen opettelua.

Järjestäjät olivat toki laittaneet salmeen väylän merkit, mutta ensimmäisellä kerralla ei vielä uskallettu ajaa plaanissa läpi.

Tiistaina, eli varsinaisena harjoittelupäivänä tuuli poh-

joisesta, satoi ihan kaatamalla ja oli kylmä. Jäimme Yläjärven eteläpäähän vetämään, koska maanantaina siinä näytti olevan muitakin.

Tiuran vanha ahvenpelti nosti veneeseen yhden kisamittakalan ja muutaman pienemmän raudun. Alajärvellä oli hiljaista.

Ensimmäinen kisapäivän aamu oli myös sateinen ja kylmä. Tuuli Tromssasta.

Ajelimme lentosatamaan ilmoittautumaan ja järjestäjät olivat kodan ovelta vastassa.

"Tervetuloa kisaan, otatko kahvia, syötekö makaraa, me tarjoamme, ei maksa mittään!"

Neljä päivää jahtasimme tosirautua. Seurasin missä ja miten muut vetävät ja haavin heiluessa kiikaroin mitä mahtaisi olla raudun suupielissä tai houkutinlevyn värityksessä.

Leon ahventiura toi veneeseen yhdeksän valtion mittakalaa ensimmäisenä pilvisenä ja sateisena päivänä, mutta ei puntarille vietävää rautua. Sään kirkastuessa ja pohjoistuulen yltyessä raudulle ei tuntunut kelpaavan mikään. Vedettiin pinnasta, kokeiltiin pohjan tuntumasta, yritettiin matalasta ja vastoin neuvua sieltä kaivostakin. Kalaparviin läheisyydessäkään ei tärpännyt.

Silti puntarille tuotiin joka päivä kalaa. Joku sen tosiraudun sieltä osasi pyytää pohjoistuulellakin liian kylmästä vedestä...

Perjantaina istuin lounaalla kilpikumppaneiden pöytään ja kyselin onko tullut kalaa. Vieruskaverini esitteli itsensä Paanasen Markuksi ja kertoi, että heillä oli parin kilon rautu kyydissä. Markku ja Aulan Pentti sitten voittivatkin kisassa oikeastaan kaiken. Lauantain kisan, Lappi cupin kisan, koko Tosiraudun eli nelipäiväisen kisan ja saivat lauantaina kisan suurimman kalan (perattuna 3,6kg). Lisäksi voitto tuli Lapin vapaa-ajan kalastajien rautumestaruudessa ja joukkuekisassa. Eikä ollut ensimmäinen kerta tällä kaksikolla.

Kisan alku...

Tosiraudun leppoisassa tunnelmassa ehtii tutustua muihin kilpailijoihin ja järjestäjiin. Niin mekin sitten kisa-

Kalastusta harrastava perhe Teuvo, Malja ja Tero Moilanen Mallan kansallispuiston edessä, taustalla Parastunturi Norjan puolella. Kuva Marjut Muotkajärvi.

Allekirjoittanut olisi voinut jäädä pidemmäksi aikaa näihin maisemiin. Kuva: Leo Karjalainen.

Matti Blomsterilla oli kisan nuorin miehistön jäsen Nuutti Kotavuopio 7 v. Hienoa rautua kelpaa esitellä hymyssä suin. Kuva: Ilkka Leinonen

viikon jälkeen istahdimme Markkun kanssa kesäkeittooni kahville ja puhuimme neljä tuntia Tosiraudusta ja uistelusta.

Vetouistelulehteä kauemmin lukeneet muistavat ensimmäisen jutun Tosiraudusta, mutta niille, joille aihe on uusi kerron vähän taustatietoja. Kilpisjärveltä alkoi tulla uistelemalla rautua kymmenisen vuotta sitten. Vuonna 2006 Ilkka Leinonen, Esa Aidantausta ja Pirjo Hassinen saivat idean kalastuskilpailusta ja olivat yhteydessä Markkuun, joka Kilpisjärvellä oli uistellut.

Markusta tuli kilpailunjohtaja ja ensimmäinen kisa käytiin vuonna 2007. Säännöt ovat mukavat. Kilpailu aika on kuusi tuntia päivässä klo 8-20 välisenä aikana paitsi lauantaina kahdeksan tuntia. Voit käydä vetämässä silloin kuin itse haluat ja vaikka vähän suunnitella ajankohtaa säätiötojen mukaan.

Voit myös hyödyntää kaikki 12 tuntia eli toisen kipparin nimissä voi vetää toiset kuusi tuntia päivässä. Kun Kilpisjärvelle asti ajaa, on turha seisottaa kalustoa satamassa!

Kisaa käydään neljä päivää eli mahdollisuuksia on, vaikka sää olisi väliillä huonokin tai muuten vain rautu hukassa.

Pyynnissä saa olla enintään neljä vapaa ja plaanareita ei saa käyttää. Jos omassa veneessä ei ole hienoja sähkötakiloita, ei kisaa kannata jättää väliin, koska esimerkiksi tänä vuonna Markun ja Pentin tosirautu tuli melkein pinnasta kahdesta metrissä. Miten sitten saada venettä väistävän pintakalan ottamaan uistimeen kysyin Markulta. Levittäjävat ovat sallittuja ja oikeilla ajolinjoilla voi saada sen pintakalankin ilman plaanaria, vaikkei ammattilainen.

Eli saa oikein luvan kanssa

mutkitella Kilpisjärvellä.

Ja se tärkein asia. Puntarille viedään vain yksi yli 50 cm rautu päivässä. Joka päivä on palkintojenjako, mutta voi osallistua myös neljän päivän kisaan, jossa lasketaan yhteen viikon saalis ja palkitaan kisan suurin rautu.

Jos ei ole kalaonnea, saattaa kuitenkin olla arpaonnea ja minäkin sain sentään tarjottua miehistölleni arpajaispalkinnoilla parin päivän buffetit.

Juhlavuosi tulossa

Punnitus Tosiraudussa on viime vuosina ollut ravintola Kilpiksessä kello 21 alkaen. Uistelijat ehtivät huokaista hetken ja pääsivät kylmällä keilillä sisätiloihin mukavasti istumaan ja halutessaan syömään ja virvokkeita nauttimaan.

Kisassa on ollut yleensä noin 30 venekuntaa mukana ja

Markku Paananen ja Pentti Aula voittivat vuonna 2015 lauantain kisan, neljän päivän kisan, Lappi cupin kisan ja saivat suurimman raudun perattuna, joka painoi perattuna 3,6kg. Onnittelut vielä kerran! Kuva: Ilkka Leinonen

Markku muisteli, että punnitukseen on tuotu enimmillään 13 rautua.

Keskimäärin noin 35% vene-kunnista tuo kalaa puntarille. Koko kisan voittokala on yleensä painanut nelisen kiloa ja suurin tosirautu on ollut 4,9 kg perattuna.

Sekä Yläjärveltä, että Alajärveltä on isoja tuotu puntarille. Tänä vuonna ei ollut yhteistä il-lanviettoa, mutta kilpailunjohtaja Marjut Muotkajärvi kertoi, että ensi vuonna uistellaan kymmenes Tosirautu ja sehän on silloin juhlan paikka!

Paljon nähtävää

Kilpisjärvi on kylä, jonne kannattaa ottaa perhekin mukaan ja viipä koko viikko. Uistelukisan aikaan kesä on vasta saapumassa Yliperälle ja niin tänäkin vuonna Marjut ja muut järjestäjät jännittivät, ehtivätkö jäät lähteä ennen kisa. No kisa edellisellä viikolla ne lähtivät.

Vuosi sitten Yläjärven sataman jäät rikottiin isommalla Malla-lavalla, jotta uistelijat pääsivät järvelle ja salmessakin oli vielä jäätä.

Saanan pääsee kisojen aikaan huiputtamaan jo helposti ja Mallan kansallispuisto ja nuo Mallan kyyneleet eli Kitsiputous kannattaa kyllä käydä katsomassa.

Laivalla tai kävellen pääsee kolmen valtakunnan rajapyykkiin. Luonto ja maisemat ovat Suomen peukalossa yksinkertaisesti henkeäsalpaavat.

Jos Kilpisjärven alueen on ehtinyt jo nähdä, kannattaa käydä Norjan puolella. Tromssa on ainutlaatuinen kaupunki, jonne ajalle Kilpisjärveltä reilussa kahdessa tunnissa tai jos haluaa pysyä patikoinnissa, niin Norjan puolelta Haltin huipulle on lyhyt matka. Jos lemmikkikoira on mukana, pitää muistaa ottaa passi matkaan.

No niin. Nyt olen nähnyt missä Kilpisjärvellä kannattaa uistella. Yläjärvellä Rajan rannassa, Malalahdella, itärannalla ja eteläosassa. Alajärvellä Ruotsin rantaa pitkin, Alajärveä poikittain tai etelässä. Oikeastaan ainoa alue missä ei kannata vetää, on Alajärven lentosataman edusta, koska siinä uistelu on kielletty lentoliikenteen takia.

Rautu ei ehkä ole kauhean syvällä kylmän veden aikaan, vaikka vettä olisikin alla parkymmentä metriä. Raksin virittäjälle ja Torniojoen lohen soutajalle uutta olivat kuokat ja pellit. Mistä sen sitten tietää mitä raudulle kannattaa tarjoilla?

Markku kertoi, että pitää vain jaksaa kokeilla mikä uistin ja mikä väri on juuri silloin raudulle mieleinen ja sillä sitten pyytää. Seuraavana päivänä todennäköisesti sama homma alkaa alusta. Houkutinlevyjä kannattaa käyttää ja niissäkin värit vaihtelevat.

Edelleen varsin monimutkaiselta kuulostavaa raudun jahtamista. Mutta on minulla tässä pöydällä Markun tuliaisiksi tuomat kolme ruusua, joita katselen. Nuo "ruusut" ovat ne uistimet, joilla Markku ja Pentti saivat tänä vuonna Tosiraudun.

-Ai että omaksi?!

-Kyllä, ihan omaksi. Ja katsopa tätä kuvaa, tässä on se houkutinlevy.

Tosiraudussa jokaisella on mahdollisuus siihen isoon. Sen lisäksi saatat saada uuden kalakaverin. Nähdään ensi vuonna Tosiraudun 10-vuotisjuhlista!

Katso myös: www.tosirautu.fi tai ota järjestäjiin yhteyttä, he kertovat mielellään lisää!

Plaanarikelkat

ei veto lopu kesken ja pienillä tästä plaanarikelkasta vieläkin parempi uukinnike, suurempi kantaus silvessä pituus 92,50cm ja leveys 41,00cm.

Marine Ultra 54

uunniteltu kylmälaatikko. Kylmäarkku tässä on erityisen hyvä eristyskyky. Kysy myös isompia kokoja!

Suositushinta 99,00€

69 00 kpl

VEDET VIILENEE! Kysy tarjous

kuivapuvuista

Tulossa Silver Eagle Cabin ja Star Cabin 2016 Kysy erikoistarjous syyshintaan!